

Stanovisko APSPC k zařazování ukrajinských dětí se závažným znevýhodněním ke vzdělávání

Žádáme Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, aby podpořilo co nejrychlejší proces zařazování ukrajinských dětí se závažným zdravotním znevýhodněním do vzdělávání a aby zástupci MŠMT v této mimořádné situaci komunikovali s řediteli škol a společně hledali řešení, které by vedlo k zajištění individuálních vzdělávacích potřeb uvedených žáků. Dále aby MŠMT podpořilo stanovisko APSPC a dalo poradenským pracovníkům jasný signál, jak postupovat při vydávání Doporučení ŠPZ. Situace ukrajinských rodin je mnohonásobně ztížena, protože jejich děti vyžadují zvýšenou péči, neustálou pozornost, intenzivní podporu a stabilní prostředí.

Od konce února 2022, kdy začal válečný konflikt na Ukrajině, začali do ČR přicházet s válečnými uprchlíky také děti se závažnými stupni znevýhodnění. Zákonní zástupci těchto dětí se obracejí na SPC a žádají pro své děti podporu v českých školách. Ve většině případů přinášejí zprávy od lékařů a klinických pracovníků z Ukrajiny, kteří pracují, stejně jako čeští kliničtí pracovníci, s Mezinárodní klasifikací nemocí (ICD 10/11) a diagnózy stanovují v souladu s ní. Dle našeho názoru je možné z těchto zpráv vycházet a používat je jako podklad pro vypracování Doporučení ŠPZ, bez kterého nemohou být děti s těžšími stupni znevýhodnění zařazování do škol zřízených dle § 16 (9) a nemohou ani získat podporu při vzdělávání v tzv. běžných školách.

S ohledem na odlišný mateřský jazyk dětí z Ukrajiny, se při vyšetření snažíme využívat tlumočníky, což se ne vždy podaří. V takovém případě využíváme při jejich vyšetření především neverbální části diagnostických testů. Ačkoli tento způsob nelze považovat za plnohodnotný, je pro orientační stanovení úrovně kognitivních schopností dostačující. Dle tohoto vyšetření společně s využitím zpráv z Ukrajiny a sledováním dítěte při vyšetření je možné stanovit základní podmínky pro vzdělávání.

Po konzultaci s právníky jsme došli k závěru, že pro vystavení Doporučení ŠPZ pro vzdělávání lze využít diagnostické zprávy ze zahraničí, a proto u dětí, u kterých máme k dispozici klinické zprávy s citací ICD 10/11, můžeme postupovat stejně, jako u českých dětí. Situace, že by rodiče s dětmi z Ukrajiny měli diagnostický proces realizovat v ČR je nepřijatelná. České děti často na stanovení diagnózy čekají několik měsíců, někteří až rok. Došlo by tím k zahlcení odborníků, kterých je i tak v ČR nedostatek a zbytečně by byl zatížen zdravotnický systém. Současně si také nedokážeme představit, že tyto děti budou chodit do adaptačních skupin se zdravými dětmi a budou se učit český jazyk.

Většina dětí s těžšími stupni znevýhodnění (mentální postižení, PAS, těžší stupeň tělesného postižení, závažná narušená komunikační schopnost, těžké zrakové, nebo sluchové postižení, souběh více vad) má i obtíže v komunikaci, někteří z nich nemluví. U těchto dětí nelze tedy očekávat, že pobyt v adaptační skupině přispěje k jejich adaptaci a zvýší jejich sociální kompetence. Těmto dětem naopak pomůže, když se co nejdříve vrátí k pravidelné docházce, to znamená, budou mít možnost chodit do školy (nejlépe „speciální“) s malým počtem žáků, kde jim budou současně vytvořeny podmínky odpovídající jejich speciálním vzdělávacím potřebám. V neposlední řadě je třeba zmínit, že vzdělávání (péče) o výše uvedené děti vyžaduje odborníky, kteří se v problematice orientují

Do SPC však přivádějí zákonní zástupci také děti bez dokumentace. Jejich zákonní zástupci většinou opouštěli Ukrajinu v situaci ohrožení života a neměli možnost vzít sebou i dokumenty svého dítěte. Někteří rodiče dokonce uvádějí, že jejich domovy byly zasaženy bombami a

dokumenty byly zničeny. V tomto případě navrhujeme postupovat obdobně tak, jak je popsáno výše. Pokud bychom čekali na vyšetření českými odborníky, děti se závažným znevýhodněním by se jen stěží dostali do 90 dnů od udělení speciálního víza do školy. Základním zdrojem informací bude v uvedeném případě zákonný zástupce. Další postup bude obdobný včetně doporučení konkrétních klinických odborníků, kteří mohou stanovit diagnózu.

Z těchto důvodů navrhujeme konkrétní postup při vystavení doporučení ŠPZ. Jsme si vědomi, že kapacita škol i ŠPZ je omezená, nechceme, aby služby byly poskytovány na úkor českých občanů.

Postup při vystavení doporučení ŠPZ

1. Podpis informovaného souhlasu s poradenskou službou, GDPR.
2. Anamnéza, předání zpráv z vyšetření na Ukrajině, případně poskytnutí čestného prohlášení o zdravotním stavu klienta, pokud zákonný zástupce nemá odborné zprávy k dispozici.
3. Vyšetření v ŠPZ (psychologické/speciálně pedagogické dle zakázky).
4. Seznámení zákonného zástupce s výsledky vyšetření.
5. Vydání zprávy a doporučení ŠPZ.

Doporučení ŠPZ bude vydáno na omezenou dobu, po kterou bude pedagogy ve třídě, do které bude dítě/žák, zařazen, průběžně prováděna pedagogická diagnostika a bude upravován obsah vzdělávání. Před koncem platnosti doporučení bude dítě/žák nově vyšetřen a případně bude upraveno doporučení ŠPZ.

Na vědomí:

Mgr. Petr Gazdík, ministr školství

Mgr. Jan Mareš, MBA, náměstek ministra

PaedDr. Michal Černý, ředitel odboru